Slavnost odhalení pamětní desky Antonínu Randovi v Klatovech.

Dne 28. září t. r. byla péčí »Úhlavy«, spolku akademiků pro Pošumaví v Klatovech, odhalena pamětní deska univ. prof. JUDr. Antonínu Randovi na budově stát. čsl. reálného gymnasia Jaroslava Vrchlického v Klatovech, kde studoval, u příležitosti 100. výročí jeho narození. Autorem zdařilé pamětní desky je sochař Jiří Ducháček. U příležitosti slavnosti shromáždilo se před budovou gymnasiální hojně hostí z kruhů právnických, členové příbuzenstva Ant. Randy, jakož i četné domácí obyvatelstvo. Slavnost zahájil JUC. Ad. P e ť u l e, starosta spolku »Úhlava«, načež ujal se slova slavnostní řečník, ministr školství a národní osvěty univ. prof. JUDr. Jan K r č m á ř, jenž načrtl význačné rysy Randovy osobnosti těmito vřele procítěnými slovy:

»Dámy a pánové, když jsem byl požádán, abych učinil projev při dnešní slavnosti, octl jsem se poněkud v rozpacích. Ne snad pro nedostatek vhodné látky. Je tu spíše jakýsi zmatek z bohatství, jak svědčí to, co jen já sám jsem napsal o Randovi roku 1914, roku 1915 a roku 1934. Ale výběr z této příliš hojné látky mně činil obtíže. Po dlouhém uvažování, m a j e n a z ř e t e l i s v a t o v á c l a v s k ý d e n, k d y p r o j e v č i n í m a m í s t o, n a k t e r é m j e j č i n í m, mám za to, že bude nejlépe, když si uvědomíme, v čem všem nám Randa může a má býti vzorem.

My, kteří jsme vychováni antikou, snadno se dáme svésti k tomu, abychom pro osobnosti z doby přítomné nebo nedávno minulé hledali podobenství v antice. A tu se mně zdá, že málokomu jako Randovi se hodí Horatiovské Integer vitae, scelerisque purus. Jeho čestnost, jeho nezištnost, jeho poctivost v každém projevu vědeckém i jiném, jeho snaha po úspěchu, oproštěná od nezřízené ctižádosti, jeho zřetel obrácený jen ku prospěchu věci, za kterou bylo bojovati, a jeho neschopnost při boji za věc ohřáti i své zájmy osobní nebo dokonce pod rouškou zájmů věcných sledovati zájmy osobní — všechny tyto vlastnosti vynikaly i v generaci, která lidmi takových vlastností byla požehnána. Když

tak pátrám v svojí paměti, až se musím diviti, co všechno takovému Randovi nebylo fair.

Horatius Flaccus i v jiné ódě se zmiňuje o lidech podobných Randovi. Randa byl nejen integer vitae scelerisque purus, on byl také iustus ac tenax propositi vir. Celé jeho velké dílo vědecké je, jak se pokusím pověděti jinde, proniknuto touhou po spravedlnosti. A stejné platí o jeho činnosti mimovědecké. I ona byla naplněna snahou po suum cuique tribuere. Ono vědecké dílo je nám také svědectvím ohromné píle a záměrné houževnatosti. Dokazuje jasně, kolik úsilí je potřebí, aby i člověk velkých schopností dospěl k cíli.

Neznám už tak dobře Horáce a snad také pojmy národa, národnosti a vlastenectví byly v antice jiné, než dnes, leda bych snad citoval: Angustam amice pauperiem pati condiscat acri militia puer . . .

Chci se totiž zmíniti o Randově vlastenectví, t. j. o tom, jak svoje velké schopnosti a svoji ohromnou pracovní sílu postavil do služeb svého národa. Randa jistě svého vlastenectví nevynášel ani je jiným nedal vynášeti; nevytýkal také stran vlastenectví při každé příležitosti mrvu v očích bratří svých. Radikálové těch dob, a to i takoví, jejichž vlastenectví bylo v srdcích a ne jen na rtech, asi nebyli ochotni viděti v něm integrálního vlastence a kdyby tak bylo možno je vzbuditi, snad by si neušetřili poznámky o opatrném dvorním radovi. Nechť však kdokoli by mluvil o opatrnosti, spíše zasluhuje Randovo myšlení a konání název moudrosti a uvážlivosti. Randa, rodák od samých hranic starobylého království, sotva chápal náš národní problém jinak, než jak jej formuloval jeden z jeho prvých a nejvíce vynikajících žáků, Josef Stupecký, když se roku 1901 při instalaci svého nástupce loučil se stolcem rektorským. Mluvil tehdy o neblahém pomezním postavení, v němž náš národ historickým vývojem se octl; o onom pomezním postavení, které před mnohými staletími bylo důvodem ke slovům modlitby, jimž podobná snad u žádného jiného národa se nevyskytují: Svatý Václave, nedej zahynouti nám, ni budoucím. Randa jistě chápal obtížnost a nebezpečnost našeho historického osudu, nepřeceňoval našich sil, byl jistě přesvědčen, jak zase řekl

Stupecký, že zcela budeme zabezpečeni teprve tehdy, až se vrátí mezi národy duch Herderův, duch vzájemné úcty, snášelivosti a pravé humanity. Ale to hlavní, co činil, bylo, že pro ten náš národ neúnavně všemi silami pracoval. Památky této jeho činnosti jsou přehojné a na nejrůznějších polích. Nechci jich vypočítávati. Než dvou těchto památek pominouti nelze. Randovy zásluhy o organisaci lidového peněžnictví a Randovu péči o českou universitu. Každý znatel hospodářských poměrů ví, co znamenal pro náš národní život, pro naši politickou situaci před válkou, za války a po ní bohatý rozvoj našich záložen a jejich soustředění v Jednotě záložen, a nikoho z těch, kdo sledují dějiny těchto institucí, není tajno, co sluší tu přičísti na vrub Randovi.

A co se týká university: nebylo by na místě, abych se pouštěl do řešení historických sporů nebo právnických fines. Ale to, co jsme ve dnech své mladosti nazývali českou universitou, nebylo by se stalo skutkem bez Randy nebo by se to nebylo stalo skutkem tak, jak jsme to našli. Lze říci bez nadsázky, že bez Dr. F. L. Riegra, Antonína Randy a slavného vídeňského chirurga profesora Alberta nebyli bychom měli ani tehdy a snad bychom neměli ani dnes naši universitu. Jména těch, kterým Randa nebyl dost výbojný a radikální vlastenec, zapadla, ale Randovo vlastenectví, zachované v jeho dílech, je přežilo a dlouho je přežije. Obstojí na soudě, který Randovi byl smyslem života, obstojí na soudě spravedlnosti.«

Po odhalení pamětní desky promluvil ředitel klatovského gymnasia K. Peters, J. M. rektor Karlovy university JUDr. Josef Drachovský jménem Karlovy university, jakož i jménem Národní rady československé, president České akademie věd a umění Ph. Dr. h. c. J. B. Foerster, který vzpomněl činnosti Ant. Randy jako nástupce zakladatele Josefa Hlávky v presidentství České akademie věd a umění, dále Spect. děkan právnické fakulty Karlovy university JUDr. Vilém Funk, vicepresident krajského trestního soudu v Praze, klatovský rodák Stanislav Bouček, jménem Právnické jednoty v Praze její jednatel JUDr. Vladimír Kubeš, přednosta okresního úřadu v Klatovech K. Weger a konečně jménem krajského soudu v Klatovech a jménem veškerého soudcovstva kraje klatovského

president jmenovaného soudu K. Losos. Doslovem starosty spolku »Úhlava« a zapěním státní hymny pěveckým kroužkem Sokola byla zdařilá a povznášející slavnost skončena. A.